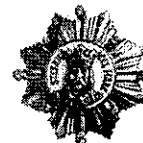




CENTRUL NAȚIONAL
ANTICORUPȚIE AL
REPUBLICII MOLDOVA



НАЦИОНАЛЬНЫЙ ЦЕНТР
ПО БОРЬБЕ С КОРРУПЦИЕЙ
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА



MD-2004, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 198
Tel. (+373) 22-25-72-94

Nr. 06/2/8678 din 05.06.2023

La nr. 18-69-5383 din 22.05.2023

Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării

copie: Cancelaria de Stat

Prin prezenta, cu referire la proiectul de lege *pentru modificarea unor acte normative* (reglementarea relațiilor între asociații/fondatorii societăților comerciale) (**număr unic 381/MDED/2023**), comunicăm următoarele.

Potrivit art.25 alin.(1) al Legii integrității nr.82/2017, eficiența cultivării climatului de integritate instituțională și profesională este supusă verificărilor din partea conducătorilor entităților publice, a autorităților anticorupție, a societății civile și mass-mediei.

În acest sens, în conformitate cu prevederile art.25 alin.(3) lit.a), art.28 alin.(4) al Legii prenotate, expertiza anticorupție, în calitate de măsură de control al integrității în sectorul public, se va efectua doar asupra proiectului definitivat în baza propunerilor și obiecțiilor expuse în procesul de avizare și/sau de consultare a părților interesate.

Proiectul propus pentru expertiza anticorupție, nu este însoțit de avizele instituțiilor implicate în procesul de avizare/sinteza recomandărilor recepționate în cadrul consultării publice, fapt ce presupune că ulterior redacția proiectului poate suferi modificări și completări.

Urmare celor expuse, solicităm condescendent expedierea în adresa Centrului Național Anticorupție a proiectului definitivat, pentru efectuarea expertizei anticorupție.

Totodată, analizând prin prisma prevederilor art.18-20 al Legii cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului nr. 308 din 22.12.2017 coroborat cu art.32 al Legii cu privire la actele normative nr.100 din 22 decembrie 2017, se consideră necesară avizarea proiectului de către Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor.

Digitally signed by Rusu Iulian
Date: 2023.06.05 10:59:46 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova



Director

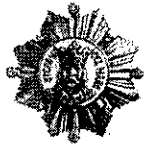
Iulian RUSU



**CENTRUL NAȚIONAL
ANTICORUPȚIE AL
REPUBLICII MOLDOVA**



**НАЦИОНАЛЬНЫЙ ЦЕНТР
ПО БОРЬБЕ С КОРРУПЦИЕЙ
РЕСПУБЛИКИ МОЛDOVA**



MD-2004, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 198
Tel. (+373) 22-25-72-94

Nr. 06/2/9894 din 26.06.2023

La nr. 08/2-1784 din 20.06.2023

**Ministerul Dezvoltării Economice și
Digitalizării**

Prin prezenta, Vă remitem atașat raportul de expertiză anticorupție la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (reglementarea relațiilor între asociații/fondatorii societăților comerciale) (număr unic 381/MDED/2023).

Anexă: Raportul de expertiză anticorupție – 4 (patru) file.

Director

Digitally signed by Rusu Iulian
Date: 2023.06.26 19:25:17 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova



Iulian RUSU



RAPORT DE EXPERTIZĂ ANTICORUPȚIE

Nr. ELO23/8827 din 26.06.2023

la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (reglementarea relațiilor între asociații/fondatorii societăților comerciale) (număr unic 381/MDED/2023)

Prezentul raport de expertiză anticorupție a fost întocmit de Centrul Național Anticorupție al Republicii Moldova în baza Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, a Legii nr.1104/2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție, a Legii integrității nr.82/2017 și a Metodologiei de efectuare a expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative, aprobată prin Hotărârea Colegiului Centrului nr.6 din 20 octombrie 2017.

I. Analiza riscurilor de corupere a procesului de promovare a proiectului

I.1. Pertinența autorului, categoriei propuse a actului și a procedurii de promovare a proiectului

Autor al proiectului de act normativ este Guvernul RM, iar autor nemijlocit este Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, ceea ce corespunde art.73 din Constituția Republicii Moldova și art.47 alin. (3) din Regulamentul Parlamentului, aprobat prin Legea nr.797/1996.

Categoria actului legislativ propus este Lege organică, ceea ce corespunde art.72 din Constituție și art. 6-12 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative.

I.2. Respectarea rigorilor de transparență în procesul decizional la promovarea proiectului

Conform art.8 al Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional "*etapele asigurării transparenței procesului de elaborare a deciziilor sunt:*

- a) informarea publicului referitor la inițierea elaborării deciziei;*
- b) punerea la dispoziția părților interesate a proiectului de decizie și a materialelor aferente acestuia;*
- c) consultarea cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate;*
- d) examinarea recomandărilor cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate în procesul de elaborare a proiectelor de decizii;*
- e) informarea publicului referitor la deciziile adoptate."*

Autorul a informat publicul referitor la inițierea elaborării deciziei, publicînd regulamentar anunțul privind inițierea elaborării deciziei, pe pagina web oficială a acestuia, redirecționînd pe portalul participi.gov.md, după cum urmează: <https://participi.gov.md/ro/document/stages/proiect-hg-cu->

privire-la-aprobarea-proiectului-de-lege-pentru-modificarea-unor-acte-normative-reglementarea-relatiilor-intre-asociatiifondatorii-societatilor-comerciale/10526

Autorul a prezentat Sinteza avizelor parvenite în cadrul procesului de consultare publică a proiectului de către autoritățile responsabile de implementarea prevederilor conținute în proiect/instituțiilor interesate, fapt ce denotă aspectul *definitivat* al acestuia și întrunirea condițiilor stabilite de prevederile art.28 al Legii integrității nr.82 din 25 mai 2017 - pentru efectuarea *expertizei anticorupție*.

Astfel, în procesul de promovare a proiectului, au fost respectate rigorile de asigurare a transparenței decizionale statuate de prevederile art.8 lit.a)-d) al Legii nr. 239-XVI din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional.

I.3. Scopul anunțat și scopul real al proiectului

Potrivit notei informative a proiectului, finalitatea scontată a acestuia este:

- creșterea numărului de investitori rezidenți și nerezidenți și a valorii investițiilor în diverse domenii ale activității economice;
- creșterea cifrei de afaceri, numărului de întreprinderi active, deschiderea a noi locuri de muncă;
- sporirea încrederii investitorilor, instituțiilor financiare și partenerilor externi față de climatul investițional național;
- diminuarea riscurilor pentru investitorii externi;
- implementarea instrumentelor contemporane și avansate de administrare a afacerii, aplicate în Uniunea Europeană și alte țări cu economie, democrație și piață liberă avansată.

I.4. Interesul public și interesele private promovate prin proiect

Prevederile proiectului, nu promovează interese private ce contravin interesului public general (în sensul prevăzut de prevederile Legii integrității nr.82 din 25 mai 2017).

I.5. Justificarea soluțiilor proiectului

I.5.1. Suficiența argumentării din nota informativă.

În conformitate cu art.30 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, proiectele de acte normative sunt însoțite de „*nota informativă care cuprinde:*

- a) *denumirea sau numele autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului actului normativ;*
- b) *condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ și finalitățile urmărite;*
- c) *descrierea gradului de compatibilitate, pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene;*
- d) *principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi;*
- f) *modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare".*

Autorul a indicat în nota informativă aferentă proiectului:

- *denumirea autorului proiectului actului normativ (Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării);*
- *condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ (i) măsurile din Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030” aprobată prin legea nr.315/2022: 5.10. Susținerea dezvoltării antreprenoriatului; ii) Redacția actuală a normelor, însă, stabilește reguli imperative, fără a avea anumite justificări, blocând libertatea și inițiativa oamenilor de afaceri de a-și construi afacerea în modul cel mai oportun);*

- descrierea gradului de compatibilitate, pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene (nu are drept scop armonizarea legislației RM cu acquis-ul comunitar);
- principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi (i) contract de realizare a drepturilor în societate; ii) renunțarea la regula proporționalității dintre valoarea părții sociale și drepturile oferite; iii) phantom stock; iv) Modificările de liberalizare și alternativă decizională; etc.);
- modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare (nu necesită modificarea, abrogarea sau adoptarea actelor normative noi în scopul implementării prevederilor acestuia).

I.5.2. Argumentarea economică-financiară.

Conform art.30 lit.e) al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, nota informativă trebuie să conțină „e) fundamentarea economico-financiară”. Potrivit notei de argumentare a proiectului, implementarea prezentului proiect *nu are impact economico-financiar asupra bugetului public.*

Prin urmare, coroborat cu concluziile analizei compartimentului I.5.1. al prezentului raport de expertiză anticorupție, se remarcă *întrunirea* exigențelor de tehnică legislativă statuate de prevederile art.30 lit.a)-f) al Legii cu privire la actele normative nr.100 din 22 decembrie 2017.

II. Analiza generală a factorilor de risc ale proiectului

II.1. Limbajul proiectului

Potrivit art.54 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative „*textul proiectului actului normativ se elaborează [...] cu respectarea următoarelor reguli: [...]*

a) se expune într-un limbaj simplu, clar și concis [...]

c) terminologia utilizată este constantă, uniformă și corespunde celei utilizate în alte acte normative, în legislația Uniunii Europene și în alte instrumente internaționale la care Republica Moldova este parte, cu respectarea prevederilor prezentei legi; [...]

e) se interzice folosirea neologismelor dacă există sinonime de largă răspândire, [...]

f) se evită folosirea [...] a cuvintelor și expresiilor [...] care nu sînt utilizate sau cu sens ambiguu;

g) se evită tautologiile juridice;

h) se utilizează, pe cât este posibil, noțiuni monosemantice, [...]”.

Textul proiectului este expus, în mare parte, într-un limbaj simplu, în mare parte, clar și concis, cu respectarea regulilor gramaticale și de ortografie, întrunind cerințele prevăzute de art.54 din Legea nr.100/2017. Excepție în acest sens, reținem amendamentele ce vizează Art. IV pct.10 al proiectului, or *i) acestea operează cu o formulare ambiguă, care poate determina interpretarea subiectivă a normei și ii) utilizează terminologie distinctă de cea vizată de prevederile cadrului normativ pertinent.*

Analiza suplimentară a deficiențelor prenotate se regăsește în compartimentul III al prezentului raport de expertiză anticorupție.

II.2. Coerența legislativă a proiectului

În textul proiectului nu au fost identificate norme contradictorii sau conflicte dintre prevederile acestuia cu reglementările altor acte normative în vigoare.

II.3. Activitatea agenților publici și a entităților publice reglementată în proiect

Prevederile proiectului, vizează, preponderent, norme de reglementare a activității entităților private. Totodată, carențele delimitate în procesul de raportare a acestora la exigențele de calitate a legii și standardele naționale/internaționale anticorupție, denotă unele deficiențe ce pot distorsiona procesele administrative aferente interacțiunii entităților în speță cu entitățile publice (organele de control, autorități emitente de acte permissive, instanțe judecătorești) și multiple riscuri de corupție aferente proceselor reglementate.

II.4. Atingeri ale drepturilor omului care pot fi cauzate la aplicarea proiectului

Prevederile proiectului nu aduc atingere drepturilor fundamentale ale omului consacrate de Constituția Republicii Moldova, Declarația Universală a Drepturilor Omului și Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

III. Analiza detaliată a factorilor de risc și a riscurilor de corupție ale proiectului

- 1 -	
Art. IV pct.3 Art. IV. – Legea nr.135/2007 privind societățile cu răspundere limitată (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.127–130, art.548), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează: [...] 3. La articolul 4 alineatul (1) va avea următorul cuprins: „(1) Societatea are sediu, care se indică în statut. Orice schimbare ulterioară a sediului se înregistrează în Registrul de stat al persoanelor juridice.”	
Obiecții: Amendamentul propus nu vizează termenul de înregistrare ulterioară a modificărilor în statutul societății ce vizează <i>Sediul</i> persoanei juridice. Deficiența în speță, determină caracterul formal al normei și insuficiența responsabilizării entităților, fapt care poate periclita conlucrarea acestora cu terții și entitățile publice/agenții publici.	
Recomandări: Reglementarea termenului de înregistrare ulterioară a modificărilor în statutul societății ce vizează <i>Sediul</i> persoanei juridice și răspunderea entității pentru neonorarea obligației prescrise.	
Factori de risc: <ul style="list-style-type: none">● Lipsa responsabilității clare pentru încălcări● Lipsa sancțiunilor clare	Riscuri de corupție: <ul style="list-style-type: none">● Generale

Art. IV pct.4

Art. IV. – Legea nr.135/2007 privind societățile cu răspundere limitată (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.127–130, art.548), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

4. Articolul 5 va avea următorul cuprins: „Articolul 5. Scopul [...] (2) O societate poate fi constituită numai pentru a urmări un scop legal. Unele genuri de activitate stabilite de lege se desfășoară numai în baza actului permisiv prevăzut de lege.”

Obiecții:

Stabilirea unei norme de trimitere, poate determina incertitudine la etapa implementării normei și interpretarea subiectivă a acesteia de către entitățile publice și subiecții nemijlocit vizați de normă.

Carența în speță, periclitează transparența și previzibilitatea actelor permissive necesare inițierii, desfășurării și/sau încetării activității de întreprinzător și poate determina condiții propice pentru exercitarea unor atribuții abuzive de către entitățile publice/agentul public responsabil/persoana care are/susține că are influență asupra acestuia (invocarea unor acte permissive nevizate de cadrul normative primar, tergiversarea tendențioasă a unor proceduri administrative, etc.)

Întru justificarea celor expuse supra, se remarcă prevederile art.4 alin.(3) al Legii nr. 160 din 22.07.2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător: (3) *Un act permisiv poate fi invocat și/sau aplicat doar după includerea sa în Nomenclatorul actelor permissive și în portalul guvernamental unic al serviciilor publice.*

Recomandări:

Completarea normei la sfârșit cu sintagma ”nr.160 din 22 iulie 2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător”.

Factori de risc:

- Norme de trimitere defectuoase
- Atribuții care admit derogări și interpretări abuzive
- Cerințe excesive pentru exercitarea drepturilor/Obligații excesive

Riscuri de corupție:

- Încurajarea sau facilitarea actelor de:
 - corupere activă
 - abuz de serviciu
 - delapidarea fondurilor și/sau a patrimoniului
 - depășire a atribuțiilor de serviciu
 - conflict de interese și/sau favoritism
 - influențare necorespunzătoare
 - nerespectare a regimului cadourilor
 - trafic de influență
 - corupere pasivă
- Legalizarea actelor de:
 - abuz de serviciu
 - depășire a atribuțiilor de serviciu

Art. IV pct.10

Art. IV. – Legea nr.135/2007 privind societățile cu răspundere limitată (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.127–130, art.548), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează: [...]

10. Legea se completează cu articolul 13¹ cu următorul cuprins: „Articolul 13¹ Convenția de arbitraj (1) Statutul poate conține o convenție arbitrală prin care să se stabilească soluționarea pe calea arbitrajului a litigiilor referitoare la raporturi reglementate de prezenta lege, apărute între asociați sau între asociați și societate, inclusiv privind validitatea hotărârii adunării generale sau a altor organe colegiale ale societății.

(3) Dacă o convenție arbitrală este valabil inclusă în statut, se consideră că noul asociat a consimțit irevocabil la ea în cazul în care, la data dobândirii părții sociale, este îndeplinită cel puțin una din următoarele cerințe: [...]

Obiecții:

Conform prevederilor art.267 lit.e) Cod de procedură civilă: *Instanța judecătorească scoate cererea de pe rol în cazul în care: [...] e) există o convenție de arbitraj prin care părțile decid să soluționeze litigiul pe cale arbitrală, iar pîrîtul în faza de pregătire a cauzei pentru dezbateri judiciare a ridicat obiecții împotriva soluționării litigiului în judecată;*

Subsidiar, reținem faptul că norme speciale ce vizează modul de constituire, de organizare și de funcționare a arbitrajului, în calitate de modalitate alternativă de soluționare a litigiilor, sunt vizate de prevederile Legii cu privire la arbitraj nr.23-XVI din 22 februarie 2008. În context, reținem prevederile art.2, 8 al Legii prenotate, după cum urmează:

convenție de arbitraj – acord în a cărui bază părțile remit spre soluționare în arbitraj toate litigiile sau o parte din litigii, care au apărut sau care ar putea să apară între ele ca rezultat al unui raport juridic contractual sau necontractual. Convenția de arbitraj poate fi exprimată sub formă de clauză arbitrală inserată în contract ori sub formă de acord independent;

clauză compromisorie – clauză prin care părțile convin ca eventualele litigii născute din contractul în care este inserată sau în legătură cu acesta să fie soluționate prin arbitraj, arătîndu-se instituția de arbitraj. Valabilitatea clauzei compromisoriei este independentă de valabilitatea contractului în care este inserată;

Articolul 8. Noțiunea și formele convenției de arbitraj

(1) Convenția de arbitraj este un acord prin care părțile convin să supună arbitrajului toate litigiile sau anumite litigii ce ar putea să apară între ele cu privire la un raport juridic contractual sau necontractual.

(2) Convenția de arbitraj se încheie numai în scris, sub sancțiunea nulității. Ea poate avea forma unei clauze compromisorie inserate în contractul principal sau forma unei înțelegeri de sine stătătoare, denumite compromis.

(3) În acordul privind soluționarea litigiilor prin arbitraj, părțile trebuie să indice modul de numire a arbitrilor, cazul de numire a unui arbitru de către o persoană împuternicită, locul examinării litigiului și să accepte regulile de arbitraj.

Prin urmare, analiza redacției propuse a proiectului, denotă utilizarea unei terminologii distincte de cea vizată de prevederile cadrului normativ pertinent citat supra, fapt care denotă neîntrunirea exigențelor de calitate a legii vizate de art.54 al Legii cu privire la actele normative nr.100 din 22 decembrie 2017, după cum urmează: (1) *Textul proiectului actului normativ se elaborează în limba română, cu respectarea următoarelor reguli: [...] c) terminologia utilizată este constantă, uniformă și corespunde celei utilizate în alte acte normative, în legislația Uniunii Europene și în alte instrumente internaționale la care Republica Moldova este parte, cu respectarea prevederilor prezentei legi.*

Carența prenotată, poate determina practici vicioase de interpretare a sensului normei (tratarea ca fenomene diferite a aceluiași fenomen, din cauza numirii diferite a lui sau tratarea ca același fenomen, a fenomenelor distincte, din motivul confundării a două noțiuni diferite în textul reglementării) și în rezultat, pot apărea abuzuri atât din partea agenților publici, cât și entităților private.

Subsidiar, cu privire la expresia *"este valabil inclusă în statut"*, reținem caracterul ambiguu al acesteia, fapt care poate determina incertitudine la etapa implementării normei și inclusiv multiple riscuri de corupție aferente implementării normei.

Recomandări:

Ajustarea terminologiei utilizate (*"convenție arbitrală"*) la cea vizată de cadrul normativ citat supra.

Substituirea expresiei *"este valabil inclusă în statut"* cu expresia *"inclusă în statut cu respectarea exigențelor vizate de lege"*

Factori de risc:

- Formulare ambiguă care admite interpretări abuzive
- Atribuții care admit derogări și interpretări abuzive
- Utilizarea neuniformă a termenilor

Riscuri de corupție:

- Generale

IV. Concluzia expertizei

Potrivit notei informative a proiectului, finalitatea scontată a acestuia este:

- creșterea numărului de investitori rezidenți și nerezidenți și a valorii investițiilor în diverse domenii ale activității economice;
- creșterea cifrei de afaceri, numărului de întreprinderi active, deschiderea a noi locuri de muncă;
- sporirea încrederii investitorilor, instituțiilor financiare și partenerilor externi față de climatul investițional național;
- diminuarea riscurilor pentru investitorii externi;
- implementarea instrumentelor contemporane și avansate de administrare a afacerii, aplicate în Uniunea Europeană și alte țări cu economie, democrație și piață liberă avansată.

În procesul de promovare a proiectului, au fost respectate rigorile de asigurare a transparenței decizionale statuate de prevederile art.8 lit.a)-d) al Legii nr. 239-XVI din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional. Nota informativă a proiectului a fost întocmită cu întrunirea a exigențelor de tehnică legislativă statuate de prevederile art.30 lit.a)-f) al Legii cu privire la actele normative nr.100 din 22 decembrie 2017.

Raportare amendamentelor propuse la exigențele de calitate a legii și standardele naționale/internaționale anticorupție, denotă unele deficiențe ce pot distorsiona procesele administrative aferente interacțiunii entităților vizate cu entitățile publice/agenții publici (organele de control, autorități emitente de acte permissive, instanțe judecătorești) și multiple riscuri de corupție aferente proceselor reglementate. Deficiențele prenotate, vizează:

- utilizarea unei terminologii distincte de cea vizată de prevederile cadrului normativ pertinent;
- nereglementarea termenului de înregistrare ulterioară a modificărilor în statutul societății ce vizează *Sediul persoanei juridice*;
- norme de trimitere defectuoase ce vizează spectrul de acte permissive;
- formulare ambiguă care admite interpretări abuzive (vizează *"convenția arbitrală"*).

Prin urmare, se recomandă autorului revizuirea prevederilor proiectului prin prisma recomandărilor statuate de compartimentul III al prezentului raport de expertiză anticorupție.

26.06.2023

Expert al Direcției legislație și expertiză anticorupție:
Cristina CHISTOL, Inspector principal

Digitally signed by Chistol Cristina
Date: 2023.06.26 14:53:53 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

